

Digiosaaminen ja korkeakoulupedagogiikka

Jokaisen Suomi - **Oppiva Suomi** - Tiedon Suomi

Olli Vesterinen
yliopettaja
Sulautuva oppiminen ja digitaalinen pedagogiikka
Diakonia-ammattikorkeakoulu

Johdanto

Korkeakouluopiskelijoiden digiosaaminen on hyvin kirjavaa. Teknologian kehitys on nopeaa, ja tästä johtuen on vaikeaa määritellä osaamistarpeita. Perustaidoilla on jo valtava merkitys, mutta mitä tämän päälle työelämään eri vaiheissa siirtyvien digiosaamiselta halutaan? Kussakin ajassa on vaikeaa mitata digiosaamista niin, että kunkin opiskelijan tulevaisuuden kannalta keskeiset alueet olisi katettu kattavasti ja luotettavasti.

Käytössä on yleistynyt itsearviointiin perustuva mittaaminen (esim. oppika.fi), jolloin todellista osaamista ei edes mitata. Lisäksi osaamisen liiallinen palauttaminen yksilötasolle on ongelma tulevaisuudessa. Erilaisten tiimien yhdistyvä osaaminen korostuu, ja merkittävää on erilaisessa yhteistyössä kunkin ihmisen omaan potentiaaliinsa pääseminen.

Pintapuolisen *osallistamisen* sijaan on syytä miettiä korkeakouluopiskelijoiden *radikaalia osallisuutta* digiosaamisen määrittämisessä. Korkeakouluopiskelija nähdään tällöin oman tiedonkäsitäksensä aktiivisena toimijana ja oman ja yhteisön tulevaisuuden muokkaajana.

Korkeakoulupedagogiikassa osallisuudella (participation) on luontevaa viitata oppijan toiminnalliseen rooliin yhteisössä sekä tunteeseen ja mahdollisuuteen olla mukana rakentamassa oppimisprosesseja ja -sisältöjä (vrt. esim. Kiilakoski 2007; Ryyänen 2012). Oppijan mahdollisuudet omien näkemystensä ja käsitystensä esilletuomiseen ja perustelemiseen lisääntyvät.

Esimerkiksi korkeakouluopiskelijan mediatuottamisen prosesseissa oppijat tulevat vastuullisemmiksi myös suhteessa omiin näkökantoihinsa, koska mediatuottamisessa tulee ottaa huomioon aina mahdollinen yleisö (Sintonen 2012, 47). Tämä edesauttaa vahvistamaan sekä yksilön että yhteisön vastuuta suhteessa sisältöihin.

Digiosaaminen

Digiosaaminen - digitaalinen lukutaito (NMC 2016; 2017), digikyvykyys (eAMK 2018), digitaalinen kompetenssi (Ilomäki, Kantosalo & Lakkala 2011) - on keskeistä korkeakoulutuksessa ja tulevaisuuden työelämässä.

Digiosaamista pitää erityisesti käsitellä kolmella alueella: (1) perusosaaminen (työvälineet), (2) luova osaaminen (sisältörikkaus), ja (3) integroiva osaaminen (eri tiedonaloilla soveltuva osaaminen) (NMC 2016).

Korkeakoulut voivat valmistaa opiskelijoitaan paremmin työelämään, jos digiosaaminen on huomioitu (NMC 2017). Kyse on korkeakoulujen *digipedagogisista käytänteistä*. Esimerkiksi oppimistehtävillä on suuri vaikutus digiosaamisen edistämiseen. Tämä koskee niin tehtävien sisältöä kuin tehtävätyyppejäkin (NMC 2017).

Tuore selvitys suomalaisten korkeakouluopiskelijoiden digikyvykyydestä osoittaa vahvuuksina oppimisympäristöt, online-opiskelun menettelyt, sähköisen viestimisen ja keskeiset työvälineohjelmistot (eAMK 2018). Identiteetin (vrt. Goode 2010) ja hyvinvoinnin alueella kuitenkin ongelma oli selkeämpi, samoin tiedon hankinnan, käytön ja tuottamisen kohdalla. Vaikka nämäkin koettiin tärkeiksi, osaaminen näillä alueilla ei ollut yhtä vahvaa (eAMK 2018).

Korkeakoulupedagogiikka

Oppimiskulttuurissa oppijaa ei tule nähdä passiivisena informaation varastojana vaan aktiivisena ja interaktiivisena sekä intentionaalisen toimijana, joka valikoi informaatiota ympäristöstään ja rakentaa uutta tietoa sen pohjalta, mitä hän jo entuudestaan tietää (esim. Biggs & Telfer 1987).

Opetuksen teoriasta käsin katsottuna alueella on kaksi tärkeää aluetta: (1) digiosaaminen (learning about) ja (2) digioppiminen (learning with/through) (vrt. Vesterinen 2011). Ensimmäinen viittaa digitaalisuuden hallintaan ja ymmärtämiseen, toinen digitaalisuuden hyödyntämiseen moninaisten sisältöjen oppimisessa.

Viime vuosikymmeninä oppilaitoksia on muuttanut erilaisten teknologisten välineiden lisääntyminen. Oppilaitosten elämänpiiriin tulee osasia oppijan omasta, yksityisemmästä, voimallisen medioituneesta elämänpiiristä: esimerkiksi omat henkilökohtaiset mobiililaitteet, jotka ovat keskeinen osa oppijan yksityistä elämää, ja niiden käyttö opiskelutarkoitukseen.

Kun perinteisesti voidaan ajatella, että formaali on jotenkin julkista ja informaali puolestaan yksityistä, näkökulma oppilaitoksen elämänpiiriin on saanut uutta vivahdetta (Vesterinen & Kynäslähti 2014). Rajat formaalin ja informaalin välillä ovat sulautumassa. Osallisuuden kulttuuriin ja digitaaliseen aikaan sisältyvä omaehtoinen tuottaminen nostaa esiin myös

oppijan kokemusmaailmasta nousevia näkökulmia, arvoja ja tunteita, jotka ovat tyypillisesti olleet etäämmällä (ks. Kupiainen & Sintonen 2009).

Yksi osallisuuden piirre on omaehtoinen luova sisällöntuottaminen (Loveless 2008, 65). Selkeä muutos on digitaalisen tuottamisen saaminen teknologisen kehityksen myötä yhä useamman ulottuville. Tätä on viime aikoina leimannut omaehtoisuus.

Omaehtoinen tuottaminen vaatii uskallusta, halukkuutta jakamiseen, yhteistyötaitoja, kykyä kriittisyyteen ja, luonnollisesti, osaamista mediaesitysten tuottamiseen ja julkaisemiseen (Kynäslähti ym. 2008).

Digipedagogiset käytännöt

Digipedagogiikka viittaa (mm. korkeakouluissa) opiskelun järjestämisen digitaalisuuteen tukeutuviin käytänteisiin. Diakonia-ammattikorkeakoulussa digipedagogiikka nojaa kolmeen näkökulmaan: (1) Avoimuus, (2) Yhteisöllisyys, (3) Hyvä (laadukas, eettinen, hyvinvointiin tähtäävä *hyvä*).

Avoimuus-periaate pohjautuu digitaalisuuden historialliseen vaikutukseen eri alueilla. Erilaisten prosessien muutoksissa digitaalisuuden mahdollistama kopioitavuus ja läpinäkyvyyden mahdollisuus tulee olla myös digipedagogisten käytänteiden ytimessä.

Yhteisöllisyys-periaate toimii näennäisesti toisin päin kuin avoimuus-periaate. Yhteisöllisyys haastetaan, kun prosessit voidaan hoitaa tehokkaasti ilman kasvokkaista vuorovaikutusta muiden kanssa. Näin ollen digipedagogiikassa on annettava erityispainoarvo yhteisöllisyyden elementeille.

Hyvä vastaavasti tulee tulkita sekä laatuna, eettisyytenä että hyvinvointiin liitettynä. Digipedagogiikka rakentaa kestävästä oppimisen ja jakamisen kulttuuria, jossa yksilön on hyvä olla osallisena ja hänen jaksamisensa on huomioitu. Hyvät olosuhteet tuovat myös laadun, jonka polttoaineena tulee nähdä dialogi eri osapuolten välillä.

Pohdinta

Mitä ja miten tulisi digiosaamisen kohdalla mitata ja riittääkö pelkkä yksilön osaamisen mittaaminen? Mitä on *radikaali osallisuus* digiosaamisen käsittelyssä?

On pyrittävä rikkomaan osaamisen määrittelyn, testaamisen ja itsearviointin välistä turhaa jaottelua, ja sitoa nämä osaamisen kehittämiseen. Ratkaisuna on digiosaamisen yhteiskehittäminen. Digiosaamisen yhteiskehittäminen syntyy eri osapuolten yhteisen määrittelyn tuloksena (Engeström 2004). Prosessi vaatii siis opiskelijoiden mukaan ottamista kaikissa eri kohdissa.

Hyvä esimerkki yhteiskehittämisen hyödyntämisestä löytyy tieto- ja viestintätekniiikan innovaatioiden kehittämisen ja koulujen ekosysteemistä. Kun opettajat ja oppijat otetaan jo varhaisessa vaiheessa mukaan uuden oppimissovelluksen kehittämiseen, saadaan markkinoille laadukkaampia tuotteita ja oppilaitoksiin paremmin soveltuvia digipedagogisia malleja (Aarnio, Lipponen, Vahtivuori-Hänninen & Mylläri 2014).

Digiosaamisen mittaamisessa välinekohtaista itsearviointia (esim. oppika.fi) tulee täydentää osaamistestillä (esim. [ICT-taitotesti](http://ict-taitotesti.fi)). Itsearviointi jättää kuitenkin arvailujen varaan todellisen osaamisen. Vastaavasti osaamistestit pystyvät antamaan totuudellisemman kuvan yksilön osaamisesta. Näin kehittämisenäkökulma täydentyy (ks. Kuvio 1).

Kuvio 1. Digiosaamisen yhteiskehittämisen malli, jossa yhteiskehittäminen sisällyttää kolme muuta aluetta.

Toisaalta on tarve laajemmin yhdessä opiskelijoiden kanssa määrittää digiosaamista. Perinteisessä välinekohtaisessa itsearvioinneissa opiskelija arvioi osaamistaan eri ohjelmistojen (kuten Microsoftin Office-sovellukset) kohdalla.

Radikaali osallisuus itsearvioinnissa luovuttaa osittain valtaa opiskelijaryhmälle. Kun osaamistesti antaa jo tuloksen opiskelijan osaamisesta, itsearviointi voidaan valjastaa puhtaasti osallisuutta tukemaan. Tällöin itsearvioinnin kysymykset voivat olla opiskelijaryhmän määrittämiä. Jopa arviointiskaalan laajuus, määrittely ja käytötapa voivat olla opiskelijoiden rakentamia. Tätä tarkoittaa radikaali osallisuus.

Tämän itsearvioinnin tulokset tulevat ryhmän sisällä avoimesti näkyville, ja näin syntyvä osaamiskartta palvelee vertaisoppimista. Myös oma kehittyminen tulee näkyviin, kun omat

vastaukset voi käydä päivittämässä osaamisen ja kokemusten lisääntyessä. Siitä etuliite *dynaaminen*.

Korkeakouluopiskelijoiden digiosaamisen yhteiskehittämisen yhteenveto:

- Digiosaamisen välineperustaisten itsearviointien näkökulmaa laajennetaan todellista osaamista mittaavan osaamistestin ja dynaamisen osaamiskartan yhdistelmään.
- Digioppiminen ja digiosaaminen laajenevat yksilökeskeisestä lähestymistavasta luontevasti erilaisiin tiimeihin, jolloin yhteisessä digiosaamisen kehittämisessä vertaisoppimiselle annetaan tilaa ja sitä tuetaan.
- Osaaminen kasvaa yhteisten digipedagogisten käytänteiden kehittämisen kautta.

—

Taustapaperi pohjautuu seuraaviin:

Vesterinen, O., Kynäslähti, H., Mylläri, J., Sintonen, S., & Vahtivuori, S. (2015). Mediatuottaminen osallisuuden ajan mediakasvatuksessa. *Media & Viestintä*, 38(2). Saatavilla osoitteesta <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/62096>

Diakonia-ammattikorkeakoulun, Helsingin yliopiston ja Nippon Institute of Technology'n yhteishanke 'Exploring Media Education' (NIT 2018-2019)

Lähteet

Aarnio A., Lipponen L., Vahtivuori-Hänninen S. & Mylläri J. (2014). Schools and Companies in a Co-Configurative Collaboration. Teoksessa H. Niemi, J. Multisilta, L. Lipponen, M. Vivitsou (toim.) Finnish Innovations and Technologies in Schools. Sense Publishers, Rotterdam.

Biggs, J. B. & Telfer, R. (1987). *The Process of Learning*. Sydney: Prentice Hall of Australia.

Engeström, Y. (2004). New forms of learning in co-configuration work. *Journal of Workplace Learning*, 16, 11–21.

eAMK (2018). Kertykö meillä oikeanlaista digikyvykkyyttä? <http://www.eamk.fi/fi/digipolytys/kertyko-meilla-oikeanlaista-digikyvykkyutta/>

Goode, J. (2010). The digital identity divide: How technology knowledge impacts college students. *New Media & Society*, 12:3, 497–513. Ladattu <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1461444809343560>

Ilomäki, L., Kantosalo, A. & Lakkala, M. (2011). What is digital competence? In Linked portal. Brussels: European Schoolnet. https://tuhat.helsinki.fi/portal/files/48681684/Ilom_ki_etal_2011_What_is_digital_competence.pdf

Kiilakoski, Tomi (2007). Johdanto: Lapset ja nuoret kuntalaisina. Teoksessa A. Gretschel & T. Kiilakoski (toim.), Lasten ja nuorten kunta. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 77, 8–20.

Kupiainen, R. & Sintonen, S. (2009). Medialukutaidot, osallisuus, mediakasvatus. Helsinki: Gaudeamus.

Kynäslähti, H., Vesterinen, O., Lipponen, L., Vahtivuori-Hänninen, S. & Tella, S. (2008). Towards volitional media literacy through Web 2.0. Educational Technology, 48(5), 3–9.

Loveless, A. (2008). Creatice learning and new teachnology? A provocative paper. Teoksessa J. Sefton-Green (toim.), Creative Learning. London: Creative Partnership, 59–71.

NMC 2016. Digital Literacy: An NMC Horizon Project Strategic Brief.

<https://www.nmc.org/news/nmc-releases-horizon-project-strategic-brief-on-digital-literacy/>

NMC 2017. Digital Literacy Impact Study: An NMC Horizon Project Strategic Brief.

<https://www.nmc.org/publication/2017-digital-literacy-impact-study-an-nmc-horizon-project-strategic-brief/>

Ryynänen, S. (2011). Nuoria reunoilla. Sosiaalipedagoginen tutkimus rikollisuuden ja väkivallan keskellä elävien nuorten kasvun tukemisesta brasilialaisissa kansalaisjärjestöissä. Tampere: Tampere University Press.

Sintonen, S. (2012). Susitunti. Kohti digitaalisia lukutaitoja. Helsinki: FinnLectura.

Vesterinen, O. (2011). Media Education in the Finnish School System: A Conceptual Analysis of the Subject Didactic Dimension of Media Education. Media Education Publications 12. Helsinki: Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitos. Ladattu <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-6848-5>

Vesterinen, O. & Kynäslähti, H. (2014). Mediakasvatus opetuksen eheyttäjänä. Teoksessa K. Pyhältö & E. Vitikka (toim.), Oppiminen ja pedagogiset käytännöt varhaiskasvatuksesta perusopetukseen. Helsinki: Opetushallitus, 235–245.